

Навчання на підготовчому відділенні для іноземних студентів (ПВІ) як процес адаптації до умов вузівського навчання.

Гайдарова А.В.

ОНУ ім І.І.Мечникова

Адаптація іноземних студентів ПВІ в перший рік навчання у незнайомих для них умовах життя - це складний, багатоаспектний процес, що включає в себе соціальні, психологічні, комунікативні, побутові та інші проблеми. Нові умови пред'являють підвищені вимоги до особистості, якій необхідно, з одного боку, відповідати соціальним вимогам, з іншого – зберігати внутрішню стабільність і рівновагу.

Актуальність дослідження. Одному з насущних завдань вдосконалення освіти у вищій школі є вивчення адаптації студентів до навчання, до здійснення складної пізнавальної діяльності і різнопланового спілкування. Успішність адаптаційного процесу студентів до учбової діяльності і соціального середовища вузу стимулює, особливо на підготовчому відділенні для іноземців, результативність їх інтелектуальною активності, укріплює загальний життєвий тонус, підтримує високу працездатність. Тим самим попереджається відсів слухачів, що відбувається в основному в першій рік навчання в Україні. Крім того, успішна адаптація істотно визначає мотивацію, характер і продуктивність учбової діяльності в вузі.

Вивчення психологічних аспектів адаптації зв'язане, в основному, з дослідженням зовнішніх і внутрішніх факторів адаптації до вузівського навчання, зокрема, до таких його фундаментальних складових, як пізнавальна діяльність і міжособистісні взаємодії. Це припускає виділення дидактичної (навчальної) і соціально-психологічної (комунікативної) адаптації. Вивченню динаміки адаптації до навчання у вузі присвячені праці К. О.М. Бодрової, О.М.Мороза, А. Г., О.Д.Смирнова й ін). Особливе місце у загальному руслі згаданої проблематики займають дослідження особливостей адаптації особистості до навчання (В.І. Медведєв, Ю.М.Забродін, Н.Д.Завалова, А.Г.Кузнецов, В.І.Лебедєв, А.Б.Леонова, А.Г.Маклаков, С.А.Шапкін, Ю.В.Ярошок). Дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів свідчать, що особистість, у зіткненні з труднощами та перешкодами, змінюється сама та відносно до соціуму, діяльності (А. Г. Асмолов, Ф.Є.Василюк, В. Франкл та ін).

Такі аспекти проблеми, як психологічні фактори адаптації іноземних студентів до навчання в українському вузі освітлені недостатньо.

Особливу актуальність здобуває вивчення факторів адаптації іноземних студентів у українському вузі на такому спеціальному етапі навчання як підготовче відділення для

іноземців, оскільки тут їм необхідно одночасно вирішувати такі складні завдання, як освоєння навчальної діяльності, характерної для вищої школи, і здійснення взаємодії із представниками різних національних культур, пристосовуватися до нових соціо-культурних умов.

Усе вищевикладене стало основою для вибору теми дослідження: *Навчання на підготовчому відділенні для іноземних студентів (ПВІ) як процес адаптації до умов вузівського навчання.*

Об'єкт дослідження - процес адаптації іноземних студентів до навчання на підготовчому відділенні для іноземців ОНУ ім. І. І. Мечникова.

Предмет дослідження - психологічні фактори адаптації і їх використання в організації навчально-виховної роботи з іноземними студентами на ПВІ.

Проблема дослідження полягає у виявленні психологічних факторів адаптації, що дозволяють досягтися позитивних результатів у процесі учбово-пізнавальної діяльності й міжособистісного спілкування іноземних студентів в умовах підготовчого відділення Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова..

Мета дослідження:

1. Визначити фактори психологічної адаптації іноземних студентів до навчання, виявити ступінь ефективності дидактичної й комунікативної адаптації студентів підготовчого відділення.
2. Виявити зв'язок навчання іноземних студентів з індивідуальними особливостями властивостей їх особистості як одним з найважливіших факторів психологічної адаптації.
3. Встановити причини, що заважають успішній адаптації до навчання на підготовчому відділенні для іноземних громадян.

Гіпотеза дослідження полягає у твердженні положення про те, що психологічні фактори можуть забезпечити ефективність адаптації іноземних студентів до пізнавальної діяльності й міжособистісної взаємодії, якщо: - будуть використані такі психологічні фактори адаптації, як дидактичні й комунікативні. - спілкування педагогів з іноземними студентами буде носити особистостно-орієнтований, індивідуально-адаптивний характер; - у процесі організації навчально-виховної роботи на ПВІ в вузі будуть ураховуватися психологічні особливості властивостей особистості іноземних студентів.

Методологічні основи дослідження становлять сучасні праці психологів і педагогів із проблем індивідуально-орієнтованого підходу в навчанні (А.Г. Асмолов, Л.П. Буєва, і ін.); положення соціо-генетичної психології про механізми адаптації (Д.А. Г., О. Андрєєва, В.М. Асєєв, Г.А. Г., О. Бал і ін.);

Основні психологічні проблеми, які виникають у студентів-іноземців ПВІ можна окреслити як проблеми пристосування до нових умов навчання:

а) невідповідність уявлень слухачів про умови та зміст навчального процесу реальним умовам навчання у вищих навчальних закладах; невідповідність здібностей новим вимогам; неадекватність мотивації навчання, темп та обсяг навчання;

б) поява нових соціальних контактів (з однокласниками та викладачами);

Нервово-психична напруга; неузгодженість атрибутівних процесів; активізація захисних механізмів у відповідь на груповий тиск;

в) самоорганізація: перший досвід самостійного життя в інокультурному середовищі;

г)самоконтроль навчання, узгодженість режиму праці і відпочинку.

Наслідком психологічної дезадаптованості можуть бути – академічна неуспішність, дезадаптивні форми поведінки (адиктивна, девіантна), психологічний стрес і як наслідок, припинення навчання та дострокове повернення до дому.

Профілактика і подолання дезадаптацій базуються у першу чергу на педагогічних, дидактичних й організаційних заходах. На наш погляд, що істотне значення для організації адаптивної поведінки мають особистісні характеристики.

В результаті дослідження ми зробили висновки:

1.Психологічна адаптація в сучасних умовах гуманізації й індивідуально-орієнтованого утвору є однією з найважливіших складових педагогічного процесу. 2. Психологічні фактори (дидактичні й комунікативні) сприяють ефективності адаптації іноземних студентів до учбово-пізнавальної діяльності й міжособистісному спілкуванню в умовах підготовчого відділення для іноземців. 3. Психологічна адаптація до навчання значною мірою забезпечується обліком психологічних властивостей особистості іноземних студентів, які виступають істотним фактором успішності адаптації до навчання 4. Від успішності адаптації до навчання на підготовчому відділенні для іноземців залежить успішність адаптації до навчання у вузі.